

ВІДГУК

офіційного опонента доктора психологічних наук, доцента С.М. Миронця на дисертаційну роботу Пилявець Наталії Ігорівни **«Когнітивні стилі особистості як чинник формування самозбережувальної поведінки студентської молоді»** подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Актуальність дисертаційного дослідження Пилявець Наталії Ігорівни зумовлена як завданнями наукового пошуку, так і соціальною значущістю досліджуваної авторкою проблеми, що підтверджено реаліями сьогодення, які мають безпосередній вплив і на формування самозбережувальної поведінки студентської молоді, оскільки за останні роки система освіти зазнала значних змін та знаходиться під постійним впливом викликів, які були пов'язані з реформою освіти, масштабною пандемією спричиненою «COVID – 19», а з 24 лютого 2022 року повномасштабним воєнним вторгненням «рф» на територію України.

Авторкою на основі аналізу статистичних та літературних джерел зазначено, що на сьогодні в Україні фіксується високий рівень захворюваності населення, особливо серед підлітків і молоді, тому для ефективності формування у молоді самозбережувальної поведінки має бути задіяний цілий комплекс гармонізованих зусиль родини, школи, суспільства щодо формування культури здорового способу життя, має бути задіяний комплекс системних заходів на всіх рівнях формування особистості громадянина.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційне дослідження виконане в рамках наукової школи кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету: «Формування особистості як суб'єкта самотворення та самозбереження». Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Хмельницького національного університету (протокол № 3 від 31 жовтня 2019 року).

Оцінка наукового рівня дисертації, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації.

Наукова новизна і теоретична значущість дисертаційної роботи полягають у тому, що:

вперше досліджено взаємозв'язок когнітивних стилів особистості з рівнем сформованості самозбережувальної поведінки студентів, *визначені* стилі поведінки. Розроблено авторську модель та програму соціально-психологічного тренінгу формування та корекції самозбережувальної поведінки студентів.

Уточнено феноменологію та показники рівнів сформованості самозбережувальної поведінки особистості та уявлення про особливості прояву когнітивних стилів поведінки студентської молоді.

Набули подальшого розвитку стратегії, методи та прийоми формування самозбережувальної поведінки особистості, а саме, запропоновано програму формування та корекції самозбережувальної поведінки студентів та розроблена низка практичних рекомендацій студентам щодо її формування.

Практичне значення одержаних наукових результатів автором полягає у тому, що здобуті авторкою результати: дають можливість науково-педагогічним працівникам, психологам, кураторам студентських груп закладів вищої освіти поглибити наукове розуміння феномену самозбережувальної поведінки особистості та особливостей когнітивних стилів студентської молоді; дозволяють під час психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу здійснювати моніторинг рівня сформованості самозбережувальної поведінки студентів, використовувати запропоновану авторську тренінгову програму з метою оптимізації процесу її формування. Результати дослідження можуть бути використані під час викладання таких дисциплін як «Диференційна психологія», «Психологія здоров'я», «Збереження психічного здоров'я» та інших дисциплін, що включають дотичні за змістом теми.

Підтвердженням практичного значення отриманих результатів є й те, що основні результати дослідження впроваджено в освітній процес КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти» (довідка про впровадження від 05.06.2023) та в роботу психологів ГО «Центр розвитку дітей та молоді майбутнього «Аліса» (довідка про впровадження від 27.01.2023).

Особистий внесок здобувачки: Наведені у роботі наукові матеріали та данні є самостійним внеском автора у вирішення досліджуваної проблеми. У двох наукових працях виконаних у співавторстві з науковим керівником, визначено особистий внесок здобувачки.

Повнота публікацій. За результатами проведеного дисертаційного дослідження здобувачкою опубліковано 9 наукових праць, із них, 5 статей у наукових фахових виданнях України, з яких 3 одноосібні та 4 публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Наведений у публікаціях матеріал повною мірою відображає основні результати та наукові положення дисертаційної роботи.

Оформлення дисертації. Структура, мова та стиль подачі отриманих результатів дисертаційного дослідження відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом МОН України № 40 від 12.01.2017 р.

Структура та обсяг дисертації.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 230 сторінок, із них 160 сторінки основного тексту. Робота містить 15 таблиць, 6 рисунків та 4 додатки. Список використаних джерел налічує 207 найменувань, 54 джерела іноземних авторів.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність загалом.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету, гіпотезу та завдання, визначено об'єкт, предмет та методи дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів дослідження та особистий внесок автора, представлені результати апробації роботи та публікації.

У першому розділі «Теоретико-методологічний аналіз досліджень самозбережувальної поведінки особистості в психології» досліджено сутність поняття самозбережувальної поведінки особистості, на теоретичному та

емпіричному рівнях визначено вплив когнітивних стилів особистості на формування самозбережувальної поведінки студентської молоді.

Представлено основні аспекти дослідження самозбережувальної поведінки в психології. Найважливішими з них є: визначення понять «самозбереження» та «самозбережувальна поведінка», визначення ролі особистості як суб'єкта самозбереження та стратегії самозбережувальної поведінки, чинники які впливають на формування здоров'язбережувальної та самозбережувальної поведінки.

Авторкою встановлено, що когнітивні стилі особистості, які характеризують індивідуальні способи прийому та переробки інформації від навколишнього світу і забезпечують тим самим зв'язок між оточенням і особистістю, є одним із чинників поведінки, в тому числі, поведінки, спрямованої на самозбереження.

Також було проведено огляд сучасних тенденцій в дослідженні когнітивних стилів особистості, основними з яких є: уявлення про природу когнітивних стилів, їх становлення та особливості прояву, положення про зв'язок когнітивних стилів з особистісними характеристиками, з професійною та навчальною діяльністю. З'ясовано психологічні підходи та особливості формування самозбережувальної студентської молоді.

У *другому розділі* «Вплив когнітивних стилів особистості на формування самозбережувальної поведінки студентської молоді» авторкою представлено авторське бачення методології дослідження когнітивних стилів особистості, зокрема дослідженню чинників, що впливають на формування самозбережувальної поведінки досліджуваних, проведено психологічний аналіз їх впливу на її формування у студентської молоді. Для розв'язання поставлених завдань, авторкою було розроблено концептуальну модель експериментальної частини дослідження, сформульовано мету, уточнено завдання та сформовано психодіагностичний інструментарій. У представленій констатувальній частині дослідження були визначені критерії та рівні сформованості досліджуваного

феномену у групи досліджуваних та виявлено взаємозв'язки когнітивних стилів поведінки студентів з формуванням їх самобережувальної поведінки.

За результатами формувального експерименту запропоновано модель формування самобережувальної поведінки студентської молоді, розроблена програма соціального-психологічного тренінгу формування та корекції самобережувальної поведінки та здійснено перевірку його ефективності емпіричним шляхом.

У *третьому розділі* «Особливості формування самобережувальної поведінки студентської молоді» було представлено авторську модель формування самобережувальної поведінки особистості студента, здійснено обґрунтування змісту програми соціально-психологічного тренінгу формування та корекції самобережувальної поведінки молоді, сформовані основні принципи психокорекційної роботи щодо її реалізації на практиці.

Н.І. Пилявець за результатами формувального експерименту доведено ефективність застосування розробленої авторської моделі та власне тренінгової програми, що виявилось у позитивних якісних змінах рівнів сформованості ознак самобережувальної поведінки у респондентів, а саме зростанням показників рівня самоактуалізації, життєстійкості, інтернальності, здорового способу життя, а також операціональних характеристик постановки життєвих завдань. У підсумку відбулися зміни у складі груп за рівнем сформованості самобережувальної поведінки, а саме: результати контрольної групи залишилися сталими, тоді як у респондентів експериментальної групи, то були виявлені показники збільшення відсотку студентів, яких можна було віднести до осіб з високим рівнем сформованості самобережувальної поведінки (з 2,22% до 4,44%), істотно (з 6,67 % до 24,44%) зросла кількість студентів, які демонструють достатній рівень самобережувальної поведінки, за рахунок осіб, які виявляли середній рівень. Відповідно знизилася кількість студентів із середнім (з 75,56% до 64,45%) і низьким (з 15,56% до 6,67%) рівнем самобереження.

Загальні висновки відповідають поставленим у роботі завданням, містять основні результати дисертаційного дослідження, свідчать про отримані дисертанткою наукові і практичні результати.

Отже, аналіз дисертаційного дослідження Н.І. Пилявець дає підстави зробити висновок про ґрунтовність вивчення поставленої проблеми, високий науковий і професійний рівень дисертантки. Робота є цілісною і завершеною.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих результатів дослідження Н.І. Пилявець, вважаємо доречним відмітити деякі зауваження та побажання.

1. На наш погляд мета дослідження мала б бути сформована ширше, адже окрім зазначених авторкою у меті «теоретичного та експериментальне дослідження впливу когнітивних стилів особистості на формування самозбережувальної поведінки студентської молоді», мали бути окреслені й передбачувані основні результати дослідження, які є безперечними і переконливими та коректно представлені Н.І. Пилявець у змісті самої роботи.

2. У вступі, наводячи структуру і зміст дисертаційного дослідження незрозумілим є характеристика загального обсягу дисертації 162 сторінки, із них 248 сторінок основного тексту. Проаналізувавши зміст роботи, вбачаємо, що це твердження наведене авторкою помилково, відповідно загальний зміст роботи становить 230 сторінок, із них 160 сторінок становить основний текст роботи.

3. Цитування і посилання. У роботі варто було б при цитуванні авторів, а саме (А. Чеботарьова, Д. Броверман, Г. Олпорт та інші) де авторка зазначає наукові погляди зазначених авторів на досліджувану проблему, або посилається на цитати щодо визначення термінів і понять в межах досліджуваної проблеми, вказати окрім джерел їх сторінки, що відповідає вимогам ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», який установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання і розміщування у документах.

4. Робота не позбавлена певних семантичних та граматичних помилок.

Водночас зазначені зауваження та побажання здебільшого носять дискусійний характер та ніяк не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Висновок.

Отже, можемо зробити висновок, що дисертаційна робота Пилявець Наталії Ігорівни «Когнітивні стилі особистості як чинник формування самозбережувальної поведінки студентської молоді», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія», є актуальним, завершеним і самостійним науковим дослідженням, має нові наукові та практичні результати.

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що представлена дисертаційна робота за своїм змістом та оформленням відповідає чинним вимогам Порядку з присудження наукового ступня доктора філософії, що затверджене Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 року № 44, а її авторка – Пилявець Наталія Ігорівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри психології

Державного торговельно-економічного університету,

доктор психологічних наук, доцент

Сергій МИРОНЕЦЬ

Підпис Миронець С. засвідчую

Начальник відділу кадрів Н. Шевченко